

3. Кузьмина Н. А. Эпиграф в коммуникативном пространстве художественного текста / Н. А. Кузьмина // Вестник Омского университета. – Омск, 1997. – Вып. 2. – С. 60–63.
4. Попова Е. Н. Эпиграф как вид предтекстовой цитаты / Е. Н. Попова // Категории текста: [сб. науч. тр.]. – М. : МГПИИЯ им. М. Тореца, 1984. – Вып. 228. – С. 195–206.
5. Dictionnaire Larousse : définitions, expressions, synonymes & antonymes, difficultés, citations [Електронний ресурс]. – Режим доступу до словника : http://www.lexilogos.com/francais_langue_dictionnaires.htm
6. Leblond S. L'univers carnavalesque de Daniel Pennac dans La petite marchande de prose et autres romans de la saga des Malaussène / Stéphane Leblond. – Univ. Laval. Québec. – 2010. – 90 p.
7. Platten D. The impact of the contemporary roman noir [Електронний ресурс] / Michael Bishop, Christopher Elson // French prose in 2000. – Rodopi, 2002. – 272 p. – Режим доступу до книги : <http://books.google.ru/books?id=7XXnRMw1qQMC&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>
8. Ridon J.-X. Mémoire, récit et contamination dans La Fée Carabine de Daniel Pennac / Jean-Xavier Ridon // L'Esprit Créateur, 1997. – V. 37. – No. 3. – P. 50–60.
9. Stott C. A. Belleville rouge, belleville noir, belleville rose : représentation d'un quartier parisien depuis le Moyen Age jusqu'à l'an 2000 / Carolyn Anne Stott. – The Univ. of Adelaide. – South Australia. – 2008. – 376 p.

Список джерел ілюстративного матеріалу:

10. CM : Pennac D. Des Chrétiens et des Maures / D. Pennac. – P. : Ed. Gallimard, 1996. – 92 p.
11. BO : Pennac D. Au bonheur des ogres / D. Pennac. – P. : Ed. Gallimard, 1985 – 288 p.
12. FC : Pennac D. La fée carabine / D. Pennac. – P. : Ed. Gallimard, 1987 – 340 p.
13. PMP : Pennac D. La Petite Marchande de Prose / D. Pennac. – P. : Ed. Gallimard, 1989. – 408 p.

УДК 811.581.11:81'367.7

К. А. Завертайло,
Уханський Університет

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СПОЛУЧНИКІВ «ЧИ»/«ИЛИ»/«或者»/«还是» ТА ПРАВИЛА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ, РОСІЙСЬКІЙ ТА КИТАЙСЬКІЙ МОВАХ

Основною метою даного дослідження є порівняння сполучників «чи»/«или»/«或者»/«还是» в українській, російській та китайській мовах. Це є необхідним для кращого розуміння семантичних, синтаксичних та прагматичних відмінностей названого сполучника. Дане дослідження може значно полегшити процес вивчення мови україномовними або російськомовними студентами, а також допоможе звернути увагу на основні відмінності у використанні цього сполучника в усному мовленні та на письмі. Враховуючи усі граматичні та лексичні особливості сполучника «чи», викладачі китайської мови можуть ефективніше побудувати систему його впровадження в навчальну програму.

Ключові слова: порівняльний аналіз, сполучник «чи», вивчення китайської мови, україномовні студенти, російськомовні студенти

Comparative analysis on the conjunctions «чи»/«или»/«或者»/«还是» («or») and its usage in Ukrainian, Russian and Chinese languages

Conjunction «or» is commonly used in the written language, as well as in spoken, but the principles of using it are different in Ukrainian, Russian and Chinese languages. The main aim of this research is to compare the usage of this conjunction in these three languages in order to understand semantic, syntactic and pragmatic differences of this conjunction. This research can significantly simplify the process of learning the language by Ukrainian or Russian students. It can also draw attention to the main differences between using this conjunction in the written and spoken language. Teachers of Chinese can take into the consideration all the grammatical and lexical peculiarities of the coordinating conjunction «or» while introducing it to the students.

Keywords: comparative analysis, conjunction «or», learning Chinese language, Ukrainian-speaking students, Russian-speaking students.

Сравнительный анализ союзов «чи»/«или»/«或者»/«还是» и правила его использования в украинском, русском и китайском языках

Основной задачей даного исследования является сравнительный анализ союза «чи»/«или»/«或者»/«还是» в украинском, русском и китайском языках. Это необходимо для лучшего понимания семантических, синтаксических и прагматических отличий даного союза. Это исследование может значительно облегчить процесс изучения языка украиноязычными или русскоязычными студентами, а также поможет обратить внимание на основные отличия использования этого союза в устной и письменной речи. Учитывая все грамматические и лексические особенности союза «или», преподаватели китайского языка могут эффективнее построить систему его ввода в учебную программу.

Ключевые слова: сравнительный анализ, союз «или», изучение китайского языка, украиноязычные студенты, русскоязычные студенты

Постановка проблеми: Загальновідомо, що у процесі вивчення нової мови, студенти дуже часто звертаються до рідної мови, щоб запозичити граматичні структури або лексичні відповідники. Це може стати причиною помилок в усному мовленні та на письмі, оскільки певні граматичні явища існують лише в одній мові, але відсутні в іншій, або існують в обох мовах, але правила використання значно відрізняються. Як, наприклад, у випадку із єднальним сполучником «чи»: в китайській мові існує два сполучника «或者» і «还是», але в українській та російській мовах у цих двох сполучників є лише один відповідник. Таким чином, якщо вчитель у процесі викладання не пояснює чіткої різниці між двома китайськими сполучниками, то випадки неправильного використання «或者» і «还是» будуть типовими.

Актуальність роботи: Кількість україномовних та російськомовних студентів, які вивчають китайську мову, невпинно зростає, а спеціальність викладача китайської мови та літератури щороку набуває популярності, тому актуальність компаративних досліджень української, російської та китайської мов є очевидною. Якщо під час навчального процесу викладач пояснює відмінності між схожими сполучниками поверхнево, не освітлюючи усі аспекти семантичних, синтаксичних та прагматичних відмінностей, то студенти не зможуть використати свої знання у певних мовних ситуаціях. Єднальний сполучник «чи» є одним з основних слів, які студенти зазвичай мають опанувати протягом перших двох років навчання. Детальне роз'яснення його значення та функцій може значно допомогти краще зрозуміти семантику, синтаксис та прагматику китайської мови, а також відмінність між цими трьома мовами в цілому.

Наукова новизна дослідження: Існує чимало досліджень на тему єднальних сполучників, які були зроблені лінгвістами з різних країн. Китайський лінгвіст Чжу Чінсян [1] дослідила різні аспекти вживання сполучника «чи», а також порівняла його з іншим єднальним сполучником «і». Чжоу Юбін та Шао Цзінмін [2] також досліджували сполучник «чи» і детально розглядали різноманітні мовленнєві ситуації, в яких він використовується. Хоу Жуйфень [3] у своїй статті порівняла правила використання двох китайських сполучників із значенням «чи» у різних граматичних конструкціях, а також освітлює різні обмеження, яких вони зазнають за різних обставин. Іноземні студенти, які вивчають та досліджують китайську мову, також цікавляться єднальними сполучниками та їхніми характеристиками, відмінними від інших мов. Зокрема, Ма Маньцяо [4] захистила магістерську роботу, в якій порівняла основні сполучники китайської та тайської мови, такі як «і», «чи», «до того ж» і т.д. Чжан Юань [5] дослідила типові помилки, які допускають іноземні студенти у використанні єднального сполучника «чи». Однак вона не розділяла студентів за національностями, а досліджувала усіх іноземних студентів в цілому. Тема порівняння єднальних сполучників в українській/російській та китайській мовах є малодослідженою. На цю тему поки що немає спеціалізованих досліджень, тому тема є доволі актуальною для синологів та студентів, які вивчають китайську мову.

Мета роботи: провести порівняльний аналіз єднальних сполучників «чи»/«или»/«或者»/«还是» та визначитися з їхніми спільними та відмінними характеристиками.

Сполучник «чи» є загальноживаним словом у усному мовленні та на письмі. Студенти, які вивчають китайську мову, знайомляться з цим сполучником у перші два роки навчання. Як вже зазначалося раніше, в китайській мові існує два відповідники українському сполучнику «чи» та російському сполучнику «или»: «或者» та «还是». Обидва слова означають вибір або декілька можливостей. Основною та базовою відмінністю цих двох сполучників є те, що «或者» використовується в розповідних реченнях, а «还是» – в питальних. Наприклад:

1. 你得选一门选修课, 汉语语法、古代汉语或者中国文化。

Ти маєш обрати один факультативний предмет, китайську граматику, старокитайську мову **чи** китайську культуру.

Ты должен выбрать один факультативный предмет, китайскую грамматику, древний китайский язык **или** китайскую культуру.

2. 去上海的飞机是3点半还是4点半?

Літак до Шанхаю відлітає о 3:30 **чи** 4:30?

Самолет до Шанхая вылетает в 3:30 **или** 4:30?

У цих випадках сполучники «或者» та «还是» не можуть бути взаємозамінними. Ми також можемо прослідкувати закономірність: незважаючи на тип речення, в українській та російській мовах ми незмінно використовуємо той самий сполучник.

В українській та російській мовах сполучник «чи» / «или» може вживатися для вираження припущення, але китайські сполучники «或者» та «还是» не мають такого значення. Наприклад:

1. Зустрів я хлопчика. Малий мав років десять **чи** дванадцять. (Володимир Сосюра, II, 1956, 277)

Встретил я мальчика. Ему было лет десять **или** двенадцать.

2. Румуни розтяглися на кілометр **чи** й більше. (Олесь Гончар, III, 1959, 71)

Румуны растянулись на километр **или** и того больше.

Сполучник «чи» також може вживатися у значенні єднального сполучника «і», однак це не властиве китайському еквіваленту. Наприклад:

Коваль був чоловік розумний. Сам був неписьменний і дуже жалкував з того. **Чи** газета попадається, **чи** книжечка – біда неписьменному. (Андрій Головка, II, 1957, 211)

Коваль был человеком умным. Сам он был неграмотным и очень жалел об этом... **Или** газета попадется, **или** книжечка – беда неграмотному.

У китайській мові сполучник «或者» також може бути повторюваним, але від того його значення не змінюється, як і раніше, означає вибір. Наприклад:

1. 我平时不做饭, 或者在食堂吃饭, 或者回父母家吃。

Я зазвичай не готую їсти, **чи** в їдальні обідаю, **чи** повертаюся додому до батьків.

Обычно я не готовлю, **или** обедаю в столовой, **или** возвращаюсь домой к родителям.

2. 或者升学, 或者参加工作, 由你自己决定。

Чи вступай до університету, **чи** шукай роботу, вирішувати тобі.

Или поступай в университет, **или** ищи работу, решать тебе.

З точки зору граматики сполучник «或者» також зазнає обмежень: він не може поєднувати односкладові додатки, у цьому випадку необхідно ще раз повторити дієслово. Це правило не поширюється на двоскладові додатки. Наприклад:

1. 有事找他或者找我可以。(приклад з односкладовим додатком, в якому ми маємо ще раз вжити дієслово. Буквальний переклад: Якщо буде потреба, то ти можеш звернутися до нього чи можеш звернутися до мене).

Якщо буде потреба, то ти можеш звернутися до нього **чи** до мене.

Если в этом будет необходимость, то ты можешь обратиться к нему **или** ко мне.

2. 有事找老徐或者老刘都可以。(приклад з двоскладовим додатком, повторення дієслова не є необхідним).

Якщо буде потреба, то ти можеш звернутися до Лао Сюй **чи** до Лао Лю.

Если в этом будет необходимость, то ты можешь обратиться к Лао Сюй **или** к Лао Лю.

Однак в українській та російській мовах сполучник «чи» / «или» не має таких обмежень. Наприклад:

1. Завтра вранці я куплю свіжі фрукти **чи** овочі.

Завтра утром я куплю свежие фрукты **или** овощи.

2. Для точного запису вимови окремих звуків, слів **чи** цілого тексту використовують фонетичну транскрипцію.

Для точной записи произношения отдельных звуков, слов или целого текста используют фонетическую транскрипцию.

В українській мові сполучник «чи» має ще одне значення, відмінне від російського сполучника «или» та китайських сполучників «或者» та «还是»: він уживається на початку з'ясувального підрядного речення. Наприклад:

Чи довго плив Еней, – не знаю, а до Евандра він доплив. (Іван Котляревський, I, 1952, 201)

Якщо ми перекладаємо це речення російською мовою, то маємо замінити сполучник «или» на питальну частку «ли».

Долго ли плыл Эней, – не знаю, но до Эвандра он доплыл.

При перекладі даного речення на китайську мову ми не зможемо використати сполучники «或者» та «还是», які дослівно перекладаються, як «чи», тому що в китайській мові вони не мають такого значення і не можуть вживатися на початку з'ясувальних підрядних речень.

Висновки. Сполучник «чи» має різне значення та правила використання у різних мовах. Він також може надавати різного емоційного забарвлення реченням в одній мові, але може не мати такого значення в іншій. Студентам, які вивчають іноземну мову, властиве калькування з рідної мови, особливо на початковому етапі навчання. Саме з цієї причини подібні дослідження дуже важливі для кращого розуміння спільних та відмінних характеристик української, російської та китайської мов. Глибше вивчення не тільки самостійних, але і службових частин мови, сприятиме зменшенню помилок в усному мовленні та на письмі, а також полегшить процес систематизації знань іноземної мови.

Література:

1. 朱庆祥 连词 «和/或者»居于条件判断句前项引发的相关问题. / 中国社会科学院 语言系, 北京 – 汉语学习 2010年6月第3期. – 37-46页.
2. 周有斌 邵敬敏 «或者»单用、双用与多用的条件制约. / 华东师范大学中文系, 上海 – «语文研究» 2012年第2期. – 8-12页.
3. 侯瑞芬 «无论……都……»中«或者»与«还是»的差异. / 北京教育学院 国际交流中心, 北京 – 北京教育学院学报 2004年9月第18卷第3期. – 17-20页.
4. 马曼娇 汉泰连词比较研究 – 兼析泰国学生汉语连词使用偏误 / 西南大学 硕士论文 – 2009年4月.
5. 张园 HSK动态作文语料库中留学生使用«还是»偏误研究 / 陕西师范大学 硕士论文 – 2010年5月.
6. Словник української мови в 11 томах. – Том 11, 1980. – Стор. 321.
7. Сичинава Д. В. Части речи. / Материалы для проекта корпусного описания русской грамматики (<http://rusgram.ru>). – М., 2011.

УДК 81'243

О. О. Зеліковська,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

О. І. Степаненко,

Національна академія внутрішніх справ, м. Київ

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

У статті розглядається міжкультурна комунікативна компетенція, як важливий фактор успішного міжнародного взаємодії, представлено її визначення та структура. Аналізується комунікативна поведінка та вміння її інтерпретувати як складова структури міжкультурної комунікативної компетенції. Обґрунтовується, що навчання комунікативної поведінки, яке відповідає певному національному стилю комунікації, є важливою умовою підвищення ефективності формування міжкультурної комунікативної компетенції та має стати необхідною складовою змісту навчання іноземних мов.

Ключові слова: комунікативна поведінка, міжкультурна комунікативна компетенція, структура міжкультурної комунікативної компетенції, національні стилі комунікації

COMMUNICATIVE BEHAVIOR INTERPRETATION AS A MEANS OF DEVELOPING INTERCULTURAL COMMUNICATIVE COMPETENCE

The article considers intercultural communicative competence as the major factor of international interaction. Its definition and content module structure have been presented. Communicative behavior and the ability to its interpretation have been analysed as an intercultural communicative competence structure unit. The authors stress that researches of communicative behavior are of great importance for understanding the intentions of a member of a different lingua-culture. Intercultural training is aimed at developing empathy, critical tolerance, intercultural awareness and the ability to avoid conflicts through foreign language acquisition.

In order to develop intercultural knowledge and skills communicative patterns should be modelled and interpreted in terms of communicative behavior of different culture. This can result in the adequate choice of both the right strategies and foreign language means as well as elimination of stereotypes. And the latter are socially marked linguistic units.

As a result learners should be able to adequately perceive and interpret different cultural values; regard various cultural phenomena from the position of empathy; reconsider and sometimes alter one's perception of different culture together with building skills and experience of intercultural communication; change self-assessment as a result of foreign culture acquisition and denial stereotypes and prejudices; accept new knowledge of different culture for better understanding of one's own culture; accumulate and generalise one's own experience in intercultural dialogue.

The authors justify that communicative behaviour training that corresponds to the relevant national style of communication is an important condition for the efficiency of intercultural competence development. It should become the necessary component of foreign language training.

Key words: communicative behavior, intercultural communicative competence, the structure of intercultural communicative competence, national communication styles.

ИНТЕРПРЕТАЦИЯ КОМУНІКАТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОМУНІКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ

В статье рассматривается межкультурная коммуникативная компетенция, как важный фактор успешного международного взаимодействия, представлено ее определение и структура. Анализируется коммуникативное поведение и умение его интерпретировать как составляющая структуры межкультурной коммуникативной компетенции. Подтверждается, что обучение коммуникативному поведению, соответствующему определенному национальному стилю коммуникации, является важным условием повышения эффективности формирования межкультурной коммуникативной компетенции и должно стать необходимой составляющей содержания обучения иностранному языку.

Ключевые слова: коммуникативное поведение, межкультурная коммуникативная компетенция, структура межкультурной коммуникативной компетенции, национальные стили коммуникации.

Комунікація, що відбувається в межах світового соціокультурного простору, є полікультурним феноменом і виступає провідним фактором розвитку суспільства, а також умовою, засобом і результатом розвитку особистості. Сучасні реалії